

John Daniëls (midden), net benoemd tot erelid op de jaarvergadering van de VLLT in januari 2005, wordt gefeliciteerd door Alex Riemersma (links) en Rients Miedema (rechts). Foto: Frank Claessen.

‘Er was eens een leraar in ’t Noorden’

John Daniëls erelid Levende Talen

De VLLT kent 6 ereleden: Louis Eggermont, Theo van Els, Martin Mulder, K.A. Stutterheim, Alie Toussaint, en, sinds de laatste jaarvergadering, John Daniëls, vaste medewerker van het *Levende Talen Magazine* als leverancier van artikelen over ict-toepassingen in het vreemde-talenonderwijs. Arie Hoeflaak ging in gesprek met hem en samen namen ze Johns loopbaan door. John Daniëls heeft zich bijna dertig jaar lang op allerlei manieren ingezet voor de vereniging: hij was van 1976 tot 1981 voorzitter sectie Frans van de VLLT en tevens vice-voorzitter van het hoofdbestuur. Van 1997 tot 2001 was hij redacteur van *Levende Talen Magazine*. Vanaf 1997 is hij webmaster van Levende Talen. Tijdens hun gesprek kwamen ze een aantal ontwikkelingen en gebeurtenissen tegen die kenmerkend waren voor het (talen-)onderwijs in Nederland sinds de jaren zestig van de vorige eeuw: van Middenschool via Harmonisatiewet tot Iederwijs. Maar ook zijn grote belangstelling voor het gebruik van media in het onderwijs kwam aan bod. Een kwieke veteraan aan het woord.

Arie Hoeflaak

Geconfronteerd met het motto van Henri de Bornier (1825-9101) ‘*Tout homme a deux pays, le sien et puis la*

France’ merkt John op: ‘Helemaal mee eens, maar vlak België ook niet uit, Tongeren bijvoorbeeld, zijn prachtige kathedraal en het museum van oudheden met Romeinse opgravingen – *vaut le voyage!*’

Zijn favoriete auteurs zijn Molière en Rabelais. ‘Molière en Rabelais konden de mensen laten lachen. Maakten beiden grappen over de kerk. Dat kon de clerus natuurlijk niet hebben. Vooral Molière kon geraffineerd treiteren. Hij laat zijn Dom Juan een fooi geven aan een bedelaar met de woorden: *pour l’amour de l’humanité*, wat natuurlijk had moeten zijn: *pour l’amour de Dieu*. Die man was toch zijn tijd ver vooruit.’

Johns motief om Frans te gaan studeren is tamelijk verrassend: ‘Mijn vader was zakenman en vond een taal studeren (en dus leraar worden) niks: “dan word je ambtenaar.” Van hem mocht ik het niet, maar ik deed het toch.’ Nu voor dezelfde keus gesteld: ‘Nee, de toekomst van het vak is nu heel onzeker, en er moet toch ook brood op de plank komen.’

Positie van het Frans

‘Die onzekerheid is niet van vandaag of gisteren. De jaren zeventig waren de tijd van de 32-30 maatregel en het Frans moest terug van 5 naar 3 uur in de brugklas. De Harmonisatiewet wilde de kloof dichtten tussen het lager beroepsonderwijs enerzijds en het algemeen voortgezet onderwijs anderzijds en het Frans was daarbij, zo vond de (progressieve) politiek, een sta-in-de-weg. Ook de toenmalige sectie Nederlands was die mening toegedaan, want grammatica – nodig voor het leren van Frans – moest weg, was toen de trend.’

‘Wij (Heleen de Hondt, Noortje Jacobs, Trude Maas, Ingrid Wijgh), het SLOotje uit 1980, schreven een raamleerplan om te laten zien dat iedereen Frans kan leren, ook Ibo-leerlingen. Bij de ontwikkeling van dat leerplan lieten we ons inspireren door de notioneel-functionele methode, ontwikkeld door onder meer Frank Candlin

in Engeland en het *Threshold Level* van Jan van Ek hier te lande. Van deze benadering zie je heel veel terug in de huidige communicatieve aanpak.’

‘Het waren roerige tijden: Marcus Bakker – toenmalig kamerlid van de CPN – riep verontwaardigd uit tijdens een roerige protestdemonstratie van docenten Frans: “Kunnen onze arbeiderskinderen eindelijk Frans leren, nu mogen ze dat niet!”

De tweejarige brugperiode was trouwens een puur politiek compromis tussen brugklas en driejarige periode. De docenten kregen te maken met differentiatie binnen klassenverband en sociaal leren. Dat klinkt natuurlijk politiek wel aardig, maar breng het maar eens in praktijk. Je moet lesgeven op een behoorlijk niveau en eisen aan je leerlingen stellen, maar aan de andere kant kun je ook tolerant zijn als ze iets niet kunnen en daardoor fouten maken. Dat moet ook wel, want homogene klassen bestaan niet.’

Haarlemse werkgroep

‘In 1970 richtte ik met een paar collega’s Frans van openbare, christelijke en katholieke scholen voor voortgezet onderwijs de Haarlemse Werkgroep Frans op. In onze regio was deze vorm van samenwerking door de zuilen heen iets nieuws. We gingen multiple-choicevragen maken bij alle lessen van *La plus belle langue* van het indertijd bekende duo Eggermont en Hoekstra. Daarna kwamen *On y va* en *On y va tous* van Meulenhoff. De Haarlemse Werkgroep Frans kreeg van deze uitgever schriftelijk toestemming om de cassettes die bij de leergang hoorden, te laten kopiëren en aan de leerlingen te verkopen. We deden dat een jaar of vijf. Toen wilden we weer iets nieuws. Het werd tevens het laatste

John Daniëls (midden) tijdens de jaarvergadering van de sectie Frans van de VLLT in januari 2005 in Utrecht. Foto: Frank Claessen.

John Daniëls vraagt leerlingen van het Coornhertlyceum in Haarlem naar het gebruik van de computer thuis (2001). Foto: Erik Jan Klesser.

project van de Haarlemse Werkgroep Frans. Ik had op één van de middenschoolconferenties kennis gemaakt met een docent die in Engeland Frans had gegeven met de leergang *Éclair* van Mary Glasgow Publications. Hij had veel fantastisch materiaal bij zich. Via uitgever SMD (nu opgegaan in ThiemeMeulenhoff) werd *Éclair* geïmporteerd. De Haarlemse Werkgroep kreeg wederom kopieerrecht. Zo ontstond onze eigen versie van deze methode die gebaseerd was op het oefenen van spreek- en luistervaardigheid en waarin nauwelijks grammatica voorkwam.'

Talenpracticum

'In 1975 bij de bouw van onze nieuwe school konden de talensecties een Sony talenpracticum krijgen ter waarde van 60.000 gulden. De rector verlangde van mij een nota om daarmee bij het gemeentebestuur het geld daarvoor aan te vragen. Ik bladerde tien jaargangen *Levende Talen* door op zoek naar informatie over dit onderwerp. Ik vond slechts één artikel van de hand van ene meneer Hupkes, in die dagen vakdidacticus Frans aan de lerarenopleiding Zuid-West Nederland in Delft. Zijn conclusie was echter dat een talenpracticum niet een ruimte mocht zijn waar docenten af en toe met hun leerlingen een excursie naar toe maken.

Toen ons talenpracticum er stond, gingen docenten er af en toe met een klas heen, precies zoals dat dus niet moest. Specifiek luister- en spreekmateriaal was er niet, dus werkten we daar klassikaal met de bij de leergang geleverde cassettebandjes. Toen na een paar jaar de conector het lokaal nodig had voor andere vakken en het talenpracticum werd afgebroken, protesteerde ook niemand. Het ingewikkelde docentenpaneel ging naar het grof huisvuil, tien van de dertig tafels met ingebouwde cassette-recorders werden in de mediatheek geplaatst waar de leerlingen de recorders gebruikten om naar hun favoriete muziek te luisteren. Ik moet altijd aan ons talenpracticum denken als ik een computerlokaal binnenga.'

ICT

'Sinds de jaren zestig van de vorige eeuw is het gebruik van apparatuur en media in het vto spectaculair gegroeid. Talenpractica hebben zich alleen weten te handhaven in het hbo en wetenschappelijk onderwijs. Cassette- en videorecorder daarentegen hebben een vaste plek weten te vinden in het voortgezet onderwijs. Zal de computer definitief het multimedialandschap in onderwijsland bepalen?

Al van begin af aan had ik belangstelling voor toepas-

sing van de techniek in het vreemde-talenonderwijs. Je had destijds spoelenrecorders, en het was dan een heel gedoe om je banden op de juiste plek klaar te hebben staan, tijd om terug te spoelen tussen de lessen door was er natuurlijk niet. Gelukkig was er een creatieve amanuensis die een mooi plankje met twee staafjes erop voor me maakte waarop ik mijn banden voor de verschillende klassen kon klaarleggen.'

'Radio in de klas had ik ook, maar Franse uitzendingen waren in die tijd wel saai en te moeilijk voor mijn leerlingen. Met video ben ik pas begonnen toen onze sectie een eigen televisie en videorecorder kon aanschaffen. Verfilmingen van de boeken van Simenon en Maupassant vielen veel beter bij de leerlingen.

Daar hoort trouwens een aardig verhaal bij. We hadden regelmatig uitwisselingen met een school in Parijs. De rector van onze Franse partnerschool had een bezoek geregeld aan het hoofdkantoor van TV5. Onze leerlingen hadden de opdracht gekregen een programma van *Thalassa* voor te bereiden en daarop commentaar te geven. De tijdens die bijeenkomst aanwezige redactie van dat programma kreeg van onze leerlingen te horen dat ze er niets aan vonden, vooral omdat ze dat rappe Frans niet begrepen. Ze hadden bedacht dat ze meer aan programma's van TV5 zouden hebben, als ze in het Frans ondertiteld zouden worden. Enige tijd daarna werden de films ondertiteld in het Frans. Deze waren daarna goed bruikbaar in de lessen Frans.'

Tot slot

Ten slotte nog een specimen van Johns poëtische talent. Als voorzitter van de sectie Frans van de VLLT hield hij ooit op de jaarvergadering een jaarrede die hij als volgt besloot:

*Er was eens een leraar in 't Noorden
Die overhoorde slechts werk- en andere woorden
De leerlingen baalden
Van de enen die ze haalden
En dachten: Que je l' assassinasse
Is toch: Dat ik hem vermoordde?* ■

Voor wie geïnteresseerd is in Johns huidige bezigheden: <<http://www.internetonderwijs.net/Levende%20Talen/LTM%202000/LTM%204-2000.htm>>
<<http://www.internetonderwijs.net/Levende%20Talen/LTM%202000/LTM%205-2000.htm>>
<<http://www.internetonderwijs.net/Nieuwsbrieven/Nb%202000/Handboek%20Studiehuis.htm>>
<<http://www.internetonderwijs.net/artikelen2005/TalenQuests/TalenQuest.htm>>

KALENDER

30 september Studiedag voor docenten Spaans, Utrecht <cenutr@cervantes.es>

3-7 oktober Nationale Onderwijsweek 2005 <onderwijsweek.kennisnet.nl>

12-14 oktober Vierde internationale conferentie IALS, International Association of Literary Semantics <echklucz@vela.filg.uj.edu.pl>

5 november 'Grenzeloos leren' VLLT-Landelijke Studiedag 2005, Utrecht <www.levende.talen.nl>

8 november Conferentie 'Effectief omgaan met verschillen in het taal-/leesonderwijs, Rotterdam <www.cps.nl>

12 november Congres Onze Taal 2005 'Taal in beweging: verval of verrijking?' Utrecht <www.onzetaal.nl>

18-19 november Conferentie 'Het Schoolvak Nederlands', Rotterdam <www.hetschoolvaknederlands.org>

22 november Conferentie 'Binnen en buiten de school leren in de tweede fase', Amersfoort <www.cps.nl>

8 februari 2006 Anéla juniorendag toegepaste taalwetenschap, Utrecht <www.anela.nl/juniorendag.html>

GRENZELOOS LEREN

zaterdag 5 november 2005
Hogeschool Domstad in Utrecht

- 09.00 - 09.50 ontvangst met koffie en thee
- 09.50 - 10.00 opening door Marianne Bodde
- 10.00 - 10.30 lezing door **Abdelkader Benali**
- 10.45 - 12.00 eerste ronde workshops
- 12.00 - 13.30 lunchbuffet
- 13.30 - 14.00 lezing door **Huib van den Bergh**
- 14.15 - 15.30 tweede ronde workshops
- 15.30 - 16.00 prijsuitreiking Europees label
- 16.00 - 17.00 afsluiting, borrel met muzikale omlijsting van koor Cappriciata